

แนวทางการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน

โดย พันตำรวจโทหญิง พรทิพย์ ล.วีระพรรค

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานคดีความเห็นแย้ง

เนื่องจากคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๕๑ หากมีคดีความผิดมูลฐานเกิดขึ้นในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อได้ดำเนินคดีกับความผิดมูลฐานไปแล้วพบว่ายังมีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ต้องดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินด้วย ดังนั้นการศึกษาข้อกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะการฟอกเงิน และองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน รวมทั้งการศึกษาวินิจฉัยจากกรณีตัวอย่างจากข้อเท็จจริงในคดีความผิดฐานฟอกเงินที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการสอบสวน แนวการพิจารณาประกอบการวินิจฉัยมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ รวมทั้งข้อสังเกตอื่นๆ ก็สามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในโอกาสต่อไป ประกอบกับขณะนี้มีความคิดเกี่ยวกับการถือโยงประชาชนที่เป็นความผิดมูลฐานมากขึ้น ซึ่งการก่ออาชญากรรมประเภทนี้มีมูลเหตุจูงใจมาจากความต้องการเงินหรือทรัพย์สิน ดังนั้น การดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินจะเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้มีการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเพื่อให้สามารถติดตามเงินที่ผู้กระทำความผิดได้ไป คืนให้กับผู้เสียหายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการตัดวงจรทางการเงินมิให้นำไปสนับสนุนการกระทำความผิดอาชญากรรมอื่นๆ ด้วย

๑. ความหมายและองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน

๑.๑ ความหมายของการฟอกเงิน

ความหมายของการฟอกเงินนี้ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิ อาทิ นายสหัส สิงห์วิริยะ, นายสุรพล ไตรเวทย์ และผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นๆ หลายท่าน ได้ให้นิยามไว้ ซึ่งผู้เขียนขออนุญาตนำมาสรุปเพื่อทำความเข้าใจพอสังเขป ดังนี้

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการต่างๆ ที่ปกปิดการดำรงอยู่ของแหล่งที่มาทางการเงินซึ่งได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แล้วปิดบังหรือทำให้เงินนั้นเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการฟอกเงิน คือ การนำเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายไปผ่านกระบวนการที่สามารถปกปิดแหล่งที่มา หรือสามารถตัดตอนร่องรอยทางการเงินให้ดูเหมือนเป็นเงินที่ได้มาจากกิจการที่ถูกกฎหมาย จากนั้นย้อนกลับไปสู่เจ้าของในรูปแบบของเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกกฎหมายและพร้อมที่จะถูกนำมาใช้ได้อย่างปลอดภัย

เหตุผลของการฟอกเงิน (Reasons to Launder Money)

เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน (Conceal Income)

เพื่อซุกซ่อนทรัพย์สิน (Hide Assets)

เพื่อปกปิดความเป็นเจ้าของที่แท้จริง (Conceal Ownership)

เพื่อปกปิดแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมาย (Conceal Illegal Source)

เพื่อทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Make It Appear Legal)

ขั้นตอนในการฟอกเงิน แบ่งได้เป็น ๓ ขั้นตอน คือ

๑. Placement หรือ Conversion หมายถึง การนำเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในระบบเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การนำเงินไปฝากธนาคาร การนำเงินไปซื้อทรัพย์สินอื่น

ตัวอย่าง เช่น

การทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินในปริมาณที่ต่ำกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องทำรายงาน (Structuring)

การผสมปนเปกันระหว่างเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายและการกระทำที่ถูกกฎหมายเพื่อจะได้แยกแยะไม่ออก (Commingling)

การลักลอบขนเงินสดออกนอกประเทศเพื่อไปฝากสถาบันการเงินต่างประเทศ (Smuggling)

๒. Layering หรือ Concealment หมายถึงการจัดทำรายการของเงินดังกล่าวเป็นหลายๆชั้น เพื่อปกปิดที่มาหรือตัดตอนร่องรอยที่แท้จริง ทำให้ธุรกรรมนั้นมีความสลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบและติดตาม เช่น การฝากและถอนเงินระหว่างบัญชีหรือระหว่างธนาคารหลายๆครั้ง โดยใช้ชื่อปลอม การฝากถอนโดยการโอนเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่เคร่งครัดในเรื่องความลับของลูกค้า หรือโดยผ่านระบบธนาคารใต้ดิน (โพยแก้ว) การซื้อและขายที่ดินต่อเนื่องกัน การซื้อขายทรัพย์สินที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน เช่น ทองคำ เป็นต้น

๓. Integration หรือ Creation of perception of legitimacy หมายถึงการนำเงินนั้นเข้าผสมผสานกับเงินหรือรายได้จากกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งทำให้เงินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายดูเหมือนว่าเป็นเงินที่ได้รับจากการกระทำที่ถูกกฎหมาย ทำให้ผู้ฟอกเงินสามารถชี้แจงเรื่องแหล่งที่มาของเงินดังกล่าวได้ อาทิ การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการบังหน้าเพื่อใช้เป็นแหล่งผสมผสานเงินรายได้ การนำเงินไปซื้อกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสด เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้าปลีก เป็นต้น และจุดนี้เองจะเป็นจุดที่ตัดความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างอาชญากรรมและเงินทุน

เนื่องจากการฟอกเงิน คือ การนำเงินรายได้จากการกระทำผิดกฎหมายไปแปรสภาพให้ดูเหมือนเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ ดังนั้นรูปแบบในการฟอกเงินที่อาชญากรหรือผู้กระทำผิดกฎหมายนำมาใช้ในแต่ละครั้งหรือในแต่ละส่วนอาจใช้หลากหลายรูปแบบผสมผสานกันทั้ง ๒-๓ ขั้นตอน แต่ไม่ว่าจะใช้รูปแบบใด การใช้สถาบันการเงินยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการฟอกเงิน ทั้งนี้เพราะสถาบันการเงินต่างๆ ให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าได้หลายประเภทหลากหลายรูปแบบ ทั้งการฝาก ถอน กู้ยืม ชำระหนี้ค่าสินค้า โอนเงิน เป็นต้น และไม่ว่าจะมีการใช้กิจการหรือสถาบันการเงินนอกกฎหมายหรือใช้สถาบันการเงินนอกประเทศเป็นเครื่องมือในการชักย้ายถ่ายเทเงินเพื่อปกปิดที่มาหรือตัดตอนร่องรอยทางการเงินเพียงใดก็ตาม สุดท้ายก็ยังต้องนำเข้าสู่ผ่านระบบการเงินที่ถูกกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าเป็นเงินรายได้จากการประกอบอาชีพสุจริตก่อนที่จะเข้าไปสู่การครอบครอง ของเจ้าของเงิน และสามารถถูกนำไปใช้ได้อย่างปลอดภัยโดยไม่เป็นที่สงสัยในฐานะความเป็นอยู่ และมีพยานหลักฐานยืนยันได้เมื่อถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

๑.๒ องค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๕ บัญญัติความผิดฐานฟอกเงิน ได้แก่ การกระทำที่เป็น การโอน รับ โอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงใน “ความผิดมูลฐาน” หรือกระทำความผิดประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

มาตรา ๓ ของพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดบทนิยามของ “ความผิดมูลฐาน” ไว้ ๕ ประเภท ได้แก่

(๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อ ทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๖) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอังอำนาจอัยย์ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(๘) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(๙) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป

นอกจากนี้ได้ให้นิยามของ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอก

เงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตาม (๘) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ด้วย

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

จากความหมายของความผิดฐานฟอกเงินดังกล่าว กรณีใดที่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น สามารถแยกเป็นองค์ประกอบความผิดได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ใด(รวมถึงนิติบุคคลด้วย)

(๒) กระทำการ โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

(๓) เจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕

(๔) เจตนาพิเศษ เพื่อชักชวน ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าก่อน ขณะ หลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ/น้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือเพื่อปกปิด/อำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย จ่าย โอน การได้สิทธิใด

(๕) วัตถุที่กระทำต่อ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ตัวอย่างการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงิน

๑. ผู้ใดโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชักชวนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เช่น นาย ก โอนเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปต่างประเทศเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น

๒. ผู้ใดโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน เช่น นาย ก น้องชายนาย ข นักค้ายาเสพติด กล่าวว่านาย ข จะถูกส่งสัยว่าได้เงินจำนวนมากมาโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นาย ก จึงโอนเงินบางส่วนไปต่างประเทศเพื่อช่วยนาย ข พี่ชายไม่ให้เป็นที่สงสัย ดังนี้ นาย ก มีความผิดฐานฟอกเงิน

๓. ผู้ได้รับโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เช่น นาย ก โอนเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปให้นาย ข เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินนั้น ดังนี้ นาย ข ย่อมมีความผิดฐานฟอกเงินด้วย

๔. ผู้ได้รับโอนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน เช่น นาย ข เพื่อนสนิทของนาย ก ยอมรับโอนเงินที่ นาย ก ได้มาจากการค้ายาเสพติดเพื่อช่วย นาย ก ให้พ้นผิด

๕. ผู้ใดเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มา เช่น นาย ก นำเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปซื้อบ้าน ซื้อรถ หรือไปลงทุนในกิจการต่างๆ เพื่อบังหน้า

๖. ผู้ใดเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน เช่น นาย ข ช่วยนำเงินที่นาย ก ได้จากการค้ายาเสพติดไปซื้อบ้าน ซื้อรถ เพื่อให้นาย ก.พ้นผิด

๗. ผู้ใดกระทำความผิดประการใดๆ เพื่อปกปิดอำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ดำเนินการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เช่น โดยการฝากธนาคาร โดยการโอนเงินออกนอกประเทศ โดยการจัดตั้งบริษัทขึ้นบังหน้า โดยการนำเงินไปซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนแต่มีรายรับเป็นเงินสด เช่น โรงแรม ธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กัดดาการร้านค้าปลีก หรือโดยการนำไปซื้อตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ เป็นต้น

๒. กรณีศึกษาจากการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงิน

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินคดีหนึ่งเพื่อเป็นกรณีศึกษาให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินในอนาคตต่อไป ดังนี้

คดีนี้เป็นการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีความผิดมูลฐานเป็นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยได้มีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาสามคนในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และพนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ต้องหาทั้งสามต่อศาล และต่อมาศาลอาญาได้มีคำพิพากษา ว่าจำเลยทั้งสามมีความผิดและให้ลงโทษปรับจำเลยที่ ๑ จำนวน ๗๐๐,๐๐๐ บาท จำคุกจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ คนละ ๖ ปีไปแล้ว

ตามบทบัญญัติของมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาอีกฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดมูลฐาน เมื่อปรากฏความผิดมูลฐานในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนใดนอกจากจะดำเนินการสอบสวนเพื่อ

ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานแล้ว หากปรากฏว่าการกระทำของผู้นั้นเป็นความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานสอบสวนก็จะต้องดำเนินคดีอาชญาฐานฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดนั้น อีกหนึ่งฐานความผิดด้วย ดังนั้น ต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้พิจารณาพบว่าผู้ต้องหา (ซึ่งเป็นหนึ่งในจำเลยคดีมูลฐาน) มีพฤติการณ์ชักยอกถ่ายทรัพย์สินออกจากบัญชีเงินฝากธนาคารซึ่งผู้ต้องหาเปิดไว้ โดยในช่วงระหว่างวันเวลาเกิดเหตุ มีความเคลื่อนไหวทางบัญชีเป็นกระแสเงินเข้าจากบัญชี รวมหลายรายการ ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวสอดคล้องกับที่พยานซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีเดิมซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ที่ให้การว่าผู้ต้องหาได้หลอกลวงให้หลงเชื่อแล้วโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้หาดังกล่าว และมีกระแสเงินออกจากบัญชี ซึ่งเป็นการทำรายการถอนเงินจากตู้เอทีเอ็ม รวมหลายรายการ เป็นจำนวนเงินใกล้เคียงกัน และ ในบัญชีมีเงินเหลืออยู่ เล็กน้อย แม้จากการสืบสวนสอบสวนไม่พบว่าผู้ต้องหาได้นำทรัพย์สินไปชุกซ่อนหรือโอนให้ผู้ใด แต่จากพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเห็นว่าพฤติการณ์ดังกล่าวน่าเชื่อว่าเป็นการโอน การรับโอน หรือการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินหรือเพื่อปกปิดหรืออำพรางการได้มา ตามมาตรา ๓(๓) , มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดโดยการชักยอกถ่ายทรัพย์สินแล้ว จึงมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๓) , มาตรา ๕ และส่งความเห็นพร้อมทั้งสำนวนดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งต่อมาในที่สุดคดีนี้ มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๓), ๕, ๖๐ ด้วยเหตุผลโดยสรุป คือได้พิจารณาเห็นว่า เงินในบัญชีเงินฝากที่ผู้ต้องหาถอนไปดังกล่าวเป็นเงินในบัญชีที่พยานผู้เสียหายโอนให้ผู้ต้องหาตามที่ผู้ต้องหากับพวกได้ร่วมกันกระทำความผิดฐานร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและฉ้อโกงประชาชน ไม่มีลักษณะการปกปิดหรืออำพรางแต่อย่างใด จึงเป็นเงินที่ผู้ต้องหาได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานและถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓ เมื่อพยานหลักฐานรับฟังได้เพียงว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ถอนเงินดังกล่าวไปโดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ต้องหาได้กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งเงินที่ผู้ต้องหาได้ถอนไปดังกล่าว ประกอบกับชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การปฏิเสธว่าเงินที่ถอนออกมดังกล่าว ได้นำมาจ่ายหมุนเวียนให้สมาชิกจนหมด พยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏยังไม่พอพ้อง จึงชี้ขาดไม่ฟ้อง ผู้ต้องหาในความผิดฐานฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓(๓), (๕), ๖๐

จากคดีกรณีศึกษาข้างต้น จะเห็นว่าถ้าฟังแค่เพียงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาที่มีการทยอยถอนเงินออกจากบัญชีเงินฝากธนาคาร ที่ผู้ต้องหาเก็บพวกได้หลอกลวงผู้เสียหายให้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ต้องหา ซึ่งแม้เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่ได้จากการกระทำที่เป็นความผิดมูลฐาน จะเป็น “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ตามนิยามมาตรา ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ก็ตาม แต่คดีนี้ไม่ปรากฏพยานหลักฐานอื่นที่พิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ต้องหาได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปกระทำการอย่างใด อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาพิเศษของผู้ต้องหาว่าได้กระทำการดังกล่าวไปเพื่อปกปิดอำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการฟอกเงิน ทั้งการถอนเงินออกจากบัญชีเงินฝากธนาคารดังกล่าวยังอาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการถอนเงินออกมาเพื่อนำมาจ่ายหมุนเวียนให้กับผู้เสียหาย อันเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดในคดีมูลฐานอีกด้วย ดังนั้นคดีนี้พยานหลักฐานจึงไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน

เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงินแล้ว จะเห็นว่า การกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ต้องปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหาได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปกระทำการใดที่เป็นการปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาของเงินจำนวนนี้ในลักษณะที่เป็นการฟอกเงิน กล่าวคือ ต้องมีการทำให้เงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแปรสภาพเป็นเงินที่ได้มาโดยเสมือนหนึ่งถูกต้องตามกฎหมายด้วย ดังแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๓๐/๒๕๕๐ ที่วินิจฉัยว่า ตามมาตรา ๕(๒) แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติว่า "การกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน" ในข้อนี้แม้ข้อเท็จจริงจะรับฟังได้ว่าจำนวนเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท ดังกล่าวจำเลยที่ ๑ ได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน แต่ข้อเท็จจริงตามทางนำสืบของโจทก์ได้ความเพียงว่าเจ้าพนักงานตำรวจไปจับกุมจำเลยที่ ๑ และตรวจค้นพบเงินจำนวนดังกล่าวบรรจุอยู่ในกล่องสุราที่จำเลยที่ ๑ ถืออยู่ และจำเลยที่ ๑ รับว่าเป็นเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ได้กระทำความผิดด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาของเงินจำนวนนี้ในลักษณะที่เป็นการฟอกเงิน กล่าวคือ ทำให้เงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแปรสภาพเป็นเงินที่ได้มาโดยเสมือนหนึ่งถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ ดังกล่าวจึงไม่มีความผิดฐานฟอกเงินตามฟ้อง

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานคดีความผิดฐานฟอกเงิน

เงิน

โดยที่มาตรการดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินในส่วนที่เป็นคดีความผิดทางอาญา การจะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ จึงเป็นไปตามหลักทั่วไป กล่าวคือ จะต้องมีความผิดฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดจนปราศจากข้อสงสัย การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดฐานฟอกเงิน นั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานนั้น ผู้ต้องหาได้นำไปโอนหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอะไร หรือผู้ต้องหาทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินอย่างไรบ้าง และยังต้องสอบสวนให้ได้พยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์อีกด้วยว่าผู้ต้องหาทำพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ ผู้ต้องหาเจตนาที่จะปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอย่างไร

ช่องทางหนึ่งของการฟอกเงินที่สำคัญ คือการใช้วิธีการฟอกเงินผ่านสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงรายได้ที่มีขอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นรายได้ที่มีขอบด้วยกฎหมาย เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ ดังนั้นจึงต้องมีการตรวจสอบติดตามเส้นทางการโอนย้ายถ่ายเทเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เช่นการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรายการทางบัญชีเงินฝากธนาคาร การตรวจสอบติดตามร่องรอยทางการเงินของผู้ที่สงสัยว่าจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง การตรวจสอบธุรกรรมการเงินและการแลกเปลี่ยนเงิน หรือการโอนเงินตราออกนอกประเทศ เพื่อตรวจสอบตั้งแต่ต้นทางของเงินจนสุดปลายทางของเงิน ทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการเงินดังกล่าวในการตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมที่ต้องสงสัย รวมทั้งการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศเช่น สำนักงาน ป.ป.ง. สำนักงานที่ดิน หรือหน่วยงานในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังต้องใช้วิธีการตรวจสอบงบการเงินและรายการทางบัญชีของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง หลักฐานการยื่นแบบรายการชำระภาษี และการสอบปากคำผู้สอบบัญชี เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้อาจจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ ประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่มีความรู้ความชำนาญด้านบัญชี ภาษีอากร การเงิน และเศรษฐศาสตร์ เข้ามาตรวจสอบรวมกับการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนอื่น ให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป
